

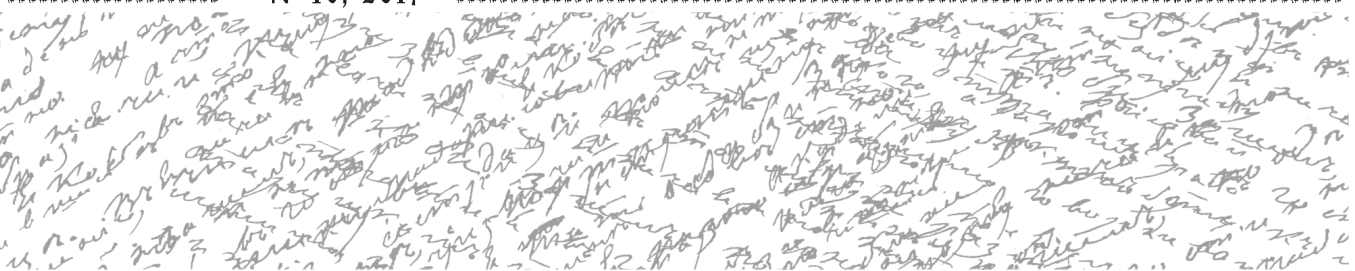
Таміла ЧУПАК

**ПОЕЗІЯ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В МУЗИЧНІЙ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ
ПЕТРА ЧАЙКОВСЬКОГО**

Творчість Тараса Шевченка є невичерпним джерелом натхнення для багатьох композиторів. Відомо, що найбільше музичних творів до «Кобзаря» створив Микола Лисенко – 87. Їх написано в різних жанрах. До поезії Т. Шевченка зверталися М. Вербицький, К. Стеценко, Я. Степовий, Б. Лятошинський, Л. Ревуцький, І. Шамо та багато інших українських композиторів. Високо цінував творчість Великого Кобзаря і П. І. Чайковський.

Упродовж 28 років (від 1865 до 1893 р.) композитор приїздив в Україну до своєї любові сестри Олександри Давидової, що жила з родиною в Кам'янці. Він добре знав життя, звичаї народу, глибоко цікавився українським фольклором, збирав, обробляв і використовував українські мелодії у своїй творчості. Тут зародилось і було здійснено Петром Іллічем велика кількість його задумів. У Кам'янці Чайковський створив частково чи цілком більше 30-ти музичних творів, серед яких Друга симфонія, де композитор використав українські теми, та опера на українську тематику «Мазепа». Цікаво відзначити, що першим друкованим твором молодого Чайковського був зроблений ним переклад для фортепіано «Українського козачка» О. Даргомижського. Цікавість до України і до її культури не була випадковою, адже композитор мав українське коріння. Його прадід по батькові, Федір Петрович Чайка, був козаком Омельницької сотні Миргородського полку.

У Кам'янці Петро Ілліч користувався чудовою бібліотекою Давидових і, можливо,



саме тут познайомився з творами Т. Г. Шевченка. Композитор звернув увагу на мелодійність, співучість, задушевність його поезії. До того ж, щирість, правдивість відображення життя, краса і поетичність жіночих образів, тісний зв'язок із народним мистецтвом, любов до природи – ці риси були притаманні як Т. Шевченку, так і самому П. Чайковському.

Відображення власного захоплення сільським життям, українською природою, любов до всього, що композитору було близьке і дороге в Україні, зокрема в Кам'янці, він знайшов у вірші Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати» із циклу «В казематі». Задушевна картина весняного вечора в селі, створена поетом, зачарувала Петра Ілліча. 1875 року він написав романс «Вечір» на текст російського перекладу Л. Мея. Б. Асаф'єв назвав твір «тонкою українською мініатюрою», в якій музика звучить «як жива мова, не будши, однак, у найменшій мірі мовою, а залишаючись музикою».

1880 року композитор іще раз звертається до творчості Т. Шевченка. В Кам'янці Петро Ілліч створює вокальний дует «На вгороді коло броду». Вірш поет написав на Кос-Аралі. Передаючи його разом з іншими поезіями в Україну, Т. Шевченко запитував: «Не поклав би він (А. М. Маркевич) їх на ноти», таким чином, сприймаючи ці тексти як майбутні пісні.

П. Чайковський створив дует «На вгороді коло броду» на текст російського перекладу І. Сурікова і присвятив його своїй племінниці, старшій доньці сестри, Тані Давидовій, адже її доля, як і героїні Шевченкової поезії, склалася трагічно. Музика змальовує зворушливі роздуми про долю ображеної дівчини, передає ніжне співчуття до неї. Наслідування переборам струн бандури у фортепіанній партії надає дуєтові яскравого національного колориту.

Романс «Вечір» і дует «На вгороді коло броду» нагадують пісні в народному дусі, адже композитор дбайливо і чутливо поставився до прекрасної поезії Т. Г. Шевченка, намагаючись не порушити красу і чистоту втілених поетом образів. Поезія Кобзаря органічно вплелася в вокальну музику П. Чайковського. Звернення до творчості Тараса Шевченка ще раз підтвердило духовний зв'язок композитора з Україною.

